

**SHERIA NA KANUNI ZA
JIJI LA PITTSBURGH
TUME YA MAHUSIANO YA BINADAMU**

*Sheria na Kanuni Kwa Mujibu wa
Kanuni ya Jiji la Pittsburgh, Sura ya 655*

Kama ilivyorekebishwa kuanzia Aprili 3, 1995
Ilirekebishwa tarehe 5 Juni 1995
Ilirekebishwa tarehe 9 Septemba 1996
Ilirekebishwa tarehe 6 Januari 1997
Ilirekebishwa tarehe 11 Julai 2016
Ilirekebishwa tarehe 3 Machi 2020

**JIJI LA PITTSBURGH
TUME YA MAHUSIANO YA BINADAMU**

*908 City - County Building
414 Grant Street
Pittsburgh, PA 15219-2464*
(412) 255-2600 - Ofisi/ (412) 255-2288 - Faksi
www.pittsburghpa.gov/chr/

**SHERIA NA KANUNI ZA
JII LA PITTSBURGH
TUME YA MAHUSIANO YA BINADAMU**

Sheria na Kanuni Kwa mujibu wa Kanuni ya Jiji la Pittsburgh, Sura ya 653.05(1)

**SURA YA I - - KANUNI ZA UTARATIBU WA KUSIMAMIA MALALAMIKO
KUDAI UBAGUZI USIO HALALI**

KANUNI YA 1 - MATUMIZI	1
KANUNI YA 2 - UFAFANUZI	1
KANUNI YA 3 - UGAWAJI (Ukaguzi wa Utiifu/Vitengo vya Mahakama ya Umma)	4
KANUNI YA 4 - UTETEZI, HOJA NA MUHTASARI	4
(a) Nani Anaweza Kuandikisha Mahakamani	4
(b) Maelezo Mafupi	5
(c) Huduma na Idadi ya Nakala	5
(d) Mahali pa Kusajili	5
(e) Fomu	5
(f) Maudhui	5
(g) Muda wa Kuwasilisha	6
(h) Uwasilishaji	6
(i) Majibu za Taarifa za Msimamo	6
(j) Hoja	6
(k) Marekebisho	7
(l) Mihtasari	7
KANUNI YA 5 - MALALAMIKO "MSAADA WA DARAJA"	7
KANUNI YA 6 - MALAMIKO YA TUME	8
(a) Kuanzisha	8
(b) Fomu	8
KANUNI YA 7 - KAMISHNA WA HOJA	8
KANUNI YA 8 - UCHUNGUZI	8

KANUNI YA 9 - UGUNDUZI	9
(a) Mahojiano ya Kunena na Uchunguzi Mwingine	9
(b) Maulizo	9
(c) Majibu na Taarifa za Misimamo kwa Mahojiano	10
(d) Utoaji wa Hati ya Kuitwa Mahakamani katika Ugunduzi	10
(e) Uwasilishaji wa Hati ya Kuitwa Mahakamani	10
(f) Utekelezaji wa Hati ya Kuitwa Mahakamani	11
(g) Utoaji wa Ushahidi	11
(h) Matumizi ya Ushahidi katika Mahakama	12
(i) Utoaji wa Hati na Mambo na Kuingia kwa Ukaguzi na Madhumuni Mengine	12
(j) Maombi ya Kuingia	13
(k) Amri za Ulinzi	14
(l) Upeo wa Ugunduzi wa Rekodi za Tume, Hati na Maelezo Mengine Yanayohusiana na Malalamiko	14
(m) Kuondolewa Kutoka kwa Ugunduzi	14
KANUNI YA 10 - MASHARTI YA MAREKEBISHO	15
KANUNI YA 11 - KUTAFUTA SABABU INAYOWEZEKANA	15
(a) Uchaguzi wa Hatua za Kiraia katika Malalamiko ya Makazi	16
(b) Haki ya Kibinafsi ya Hatua	16
KANUNI YA 12 - KUFUTA	16
KANUNI YA 13 - OMBI LA KUZINGATIWA UPYA	17
KANUNI YA 14 - MIKUTANO YA KIBINAFSI	17
KANUNI YA 15 - KUPANGA MAHAKAMA YA UMMA	18
KANUNI YA 16 - MKUTANO WA KABLA YA KUSIKILIZWA	18
KANUNI YA 17 - UTARATIBU WA MAHAKAMA YA UMMA – VITENDO VISIYO HALALI	18

(a)	Uteuzi wa Jopo la Mahakama ya Umma	18
(b)	Wakili wa Tume	19
(c)	Wakati na mahali	19
(d)	Ilani	19
(e)	Jibu	19
(f)	Hati za Kuitwa Mahakamani za Mahakama ya Umma	19
(g)	Mwonekano	19
(h)	Taratibu	19
(i)	Hoja ya Kufuta	20
(j)	Mwendelezo na Uahirishaji	20
(k)	Hoja za Kunena na Muhtasari	20
(l)	Matokeo ya Ukweli na Amri	20
(m)	Utekelezaji	20

SURA YA II - KANUNI ZA TARATIBU ZINAZOONGOZA USIKILIZAJI WA KESI YA MAHUSIANO BAINA YA VIKUNDI

KANUNI YA 1 - MAHAKAMA YA UMMA/MAHUSIANO BAINA YA VIKUNDI

22

KANUNI YA 2 - UTARATIBU MBADALA

22

SURA YA III - KANUNI ZINAZOONGOZA UCHAPISHAJI WA ILANI

KANUNI YA 1 - ILANI ZA VITENDO VYA AJIRA YA HAKI

23

(a)	Asili ya Ilani	23
(b)	Mahali Ambapo Lazima Ilani Zichapishwe	23

KANUNI YA 2 - ILANI ZA VITENDO VYA MAKAZI YA HAKI

23

(a)	Asili ya Ilani	23
(b)	Mahali Ambapo Lazima Ilani Zichapishwe	23

**SURA YA IV - KANUNI ZINAZOONGOZA MALALAMIKO MBELE YA
KAMATI YA MAHUSIANO YA JAMII YANAYODAI
UTOVU WA NIDHAMU WA POLISI**

KANUNI YA 1 - KAMATI NA MAMLAKA YAKE	24
KANUNI YA 2 - MALALAMIKO NA TARATIBU	24
KANUNI YA 3 - MATOKEO	25

SURA YA I - KANUNI ZA UTARATIBU WA KUSIMAMIA MALALAMIKO YANAYODAI UBAGUZI USIO HALALI

KANUNI YA 1 - MATUMIZI

Kanuni katika Sura hii ya 1 zinatumiwa tu kwa vitendo ambavyo vinadai kuwa ubaguzi usio halali umetokea.

KANUNI YA 2 - UFAFANUZI

Kando na ufafanuzi uliobainishwa katika Msimbo wa Jiji la Pittsburgh, (Sura ya 651), Kifundo cha 651.04, Tume inatumia ufafanuzi ufuatao kwa madhumuni ya sheria hizi:

- (a) "**Siku**" inafafanuliwa kama kila siku, ikijumuisha Jumamosi za kati, Jumapili na likizo za kisheria, bila kujumuisha siku ya tukio ambalo linaanzisha kipindi cha muda kama inavyorejelewa katika Sheria na Kanuni hizi. Siku itajumuisha siku ya mwisho ya kipindi, lakini ikiwa siku ya mwisho ni Jumamosi, Jumapili au likizo ya kisheria, kipindi hicho kitaendelea hadi mwisho wa siku inayofuata ambayo si Jumamosi, Jumapili au likizo ya kisheria.
- (b) Neno "**Mwenyekiti**" litamaanisha Mwenyekiti aliyechaguliwa kihalali wa Tume ya Mahusiano ya Kibinadamu.
- (c) Neno "**Msimbo**" litamaanisha Msimbo wa Jiji la Pittsburgh, Sura ya 651 hadi 659.
- (d) Neno "**Tume**" litamaanisha Tume ya Mahusiano ya Kibinadamu.
- (e) Neno "**Mlalamishi**" litamaanisha mtu yeyote, kikundi cha watu au shirika linalodai kudhulumiwa na kukiukwa na moja au zaidi ya kitendo kilichopigwa marufuku kilichowekwa katika Kanuni.
- (f) Neno "**Malalamiko**" litamaanisha malalamiko yaliyothibitishwa yaliyowasilishwa kwenye fomu iliyotolewa kwa madhumuni haya na Tume.
- (g) Neno "**Makao yaliyofunikwa ya familia nyingi**" yanamaanisha majengo yenye vyumba vinne au zaidi vya kuishi ikiwa jengo lina lifti moja au zaidi, na vyumba vya kuishi vya ghorofa ya chini katika majengo mengine yenye vyumba vinne au zaidi vya makazi. Ghorofa ya chini ni ghorofa yoyote ya jengo yenye mlango wa jengo kwenye njia inayopatikana. Jengo linaweza kuwa na zaidi ya ghorofa moja ya chini.
- (h) Neno "**Mkurugenzi**" litamaanisha Mkurugenzi wa Tume ya Mahusiano ya Kibinadamu.
- (i) Neno "**Futa**" litamaanisha kesi kufungwa baada ya kuona kwamba hakuna sababu yoyote inayoweza, kwamba kesi haina msingi, kwamba Tume haina mamlaka, kwamba mlalamishi ameshindwa kushirikiana, kwamba Tume haina uwezo wa kupata

mlalamishi, au kwamba wahusika wamerekebisha malalamiko.

- (j) Neno "**Sheria ya Haki ya Makazi**" itamaanisha Sheria ya Umma 90-284, kama ilivyorekebisha Sheria ya Umma 100-430, 13 Septemba 1988, 42 U.S.C. Kifungu cha 3601, *et seq.*
- (k) Maneno "**Kilema**" au "**Ulemavu**" yatamaanisha ulemavu wa kimwili au kiakili ambao unazuiwa kwa kiasi kikubwa kufanya shughuli moja au zaidi za maisha, kama vile kujitunza, kufanya kazi za mikono, kutembea, kuona, kusikia, kuzungumza, kupumua, kujifunza na kufanya kazi; rekodi ya ulemavu kama huo au kuchukuliwa kuwa na ulemavu kama huo. Neno hili halijumuishi matumizi ya sasa, kinyume cha sheria au uraibu wa dawa zinazodhibitiwa.
- (l) Neno "**Mwakilishi wa Tume**" litamaanisha mwakilishi rasmi wa Tume aliyepewa jukumu la kuchunguza malalamiko kwenye faili mbele ya Tume.
- (m) Neno "**Shirika**" litamaanisha mtu yeyote au kikundi cha watu wawili au zaidi walioidhinishwa na sheria ya serikali kushtaki.
- (n) Neno "**Jopo**" litamaanisha Kamishna yeyote binafsi au kikundi cha wanahama wawili au zaidi wa Tume walioteuliwa na Mwenyekiti wa Kitengo.
 - 1) Jopo la Mkutano wa Kibinafsi

Neno "**Jopo la Mkutano wa Kibinafsi**" litamaanisha mwanachama yeyote au kikundi cha wanachama wawili au zaidi wa Tume walioteuliwa na Mwenyekiti kuendesha Mikutano ya Kibinafsi.
 - 2) Jopo la Mahakama ya Umma

Neno "**Jopo la Mahakama ya Umma**" litamaanisha mwanachama yeyote au kikundi cha wanachama wawili au zaidi wa Kitengo cha Tume ya Mahakama ya Umma walioteuliwa na Mwenyekiti kuendesha Mahakama ya Umma. Kamishna yeyote aliyeteuliwa kwenye Jopo la Mahakama ya Umma anaweza kuendelea kuhudumu katika jopo hilo baada ya kukamilisha kazi yake, ingawa Kamishna huyo anaweza kuwa amekoma kuwa mwanachama wa Kitengo cha Mahakama ya Umma, isipokuwa mtu huyo si mwanachama tena wa Tume.
- (o) Neno "**Kusihi**" litamaanisha Jibu kwa Malalamiko, Taarifa ya Nia, Malalamiko Yaliyorekebisha, na wakili kuonekana.
- (p) **Mahakama ya Umma** - Vitendo Visivyo Halali -- "Mahakama ya Umma" ni usikilizaji uliotolewa katika Sura ya 655.06 ya Kanuni. Itafanyika baada ya Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu cha Tume kimeidhinisha matokeo kwamba kuna sababu zinazowezekana za tuhuma zilizotolewa katika malalamiko hayo na majaribio ya Tume ya kutatua malalamiko hayo kwa kushawishiwa hayajafanikiwa, au kama inavyotakiwa vinginevyo na masharti ya Sheria ya Haki ya Makazi.

- (q) Neno "**Mhusika**" au "**Wahusika**" litamaanisha mlalamishi na/au mshitakiwa.
 - (r) Neno "**Sababu Inayowezezekana**" itamaanisha ushahidi wa kutosha kulingana na ukweli kuhusu madai ya vitendo vya ubaguzi visivyo halali yanayotolewa na wahusika au vinginevyo kufichuliwa katika uchunguzi ambao unaidhinisha kesi zaidi na Tume kuhusu Malalamiko.
 - (s) Neno "**Mshitakiwa**" litamaanisha watu au mashirika ambayo malalamiko yanawasilishwa dhidi yao yanayodai ukiukaji wa Kanuni au mtu mwingine yeyote au shirika linalotambuliwa wakati wa uchunguzi.
 - (t) Neno "**Kitengo**" kitamaanisha Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu au Kitengo cha Mahakama ya Umma. Hakuna Kamishna anayeruhusiwa kuhudumu katika Vitengo vyote kwa wakati mmoja.
- (1) Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu
 Neno "**Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu**" litamaanisha kundi lolote la Makamishna wawili au zaidi walioteuliwa na Mwenyekiti ambao wana jukumu la kukagua na kuidhinisha au kutoidhinisha maamuzi ya Mwakilishi wa Tume ya iwapo kuna sababu zinazowezezekana zinazohusiana na malalamiko yanayodai vitendo vya ubaguzi visivyo halali.
 - (2) Sehemu ya Mahakama ya Umma
 Neno "**Kitengo cha Mahakama ya Umma**" litamaanisha Kamishna yeyote au kikundi cha Makamishna wawili au zaidi walioteuliwa na Mwenyekiti. Kitengo cha Mahakama ya Umma huendesha mahakama ya umma kuhusu malalamiko yanayodai vitendo vya ubaguzi visivyo halali na, baada ya kura nyingi za wanachama wa sasa wa Sehemu ya Mahakama ya Umma, hutoa uamuzi wa mwisho wa Tume.
 - (u) Neno "**Vitendo Vya Ubaguzi Visivyo Halali**" litamaanisha tu vitendo vya ubaguzi visivyo halali vilivyotajwa katika Kanuni.
 - (v) Maneno "**Marekebisho au rekebisha**" yatamaanisha mpango wa kusuluhisha, usuluhishi, ili kuepusha tofauti au hitilafu.
 - (w) Neno "**Mali**" linamaanisha kila kitu ambacho kinaweza kumilikiwa, kinachoweza kuguswa au kisichoweza kuguswa, halisi au kisicho halisi kinachoonekana au kisichoonekana, au ya kibinafsi.
 - (x) Neno "**Mali Halisi**" linamaanisha ardhi, na chochote kinachojengwa au kukua juu ya ardhi au kubandikwa kwenye ardhi. Pia, haki zinazotolewa, zilizoambatanishwa na zinazoweza kutekelezwa ndani ya ardhi au kuhusu ardhi.
 - (y) Neno "**Mali ya makazi**" linamaanisha mali halisi iliyo na au isiyokuwa na maboresho.

KANUNI YA 3 - UGAWAJI (Ukaguzi wa Utiifu/Vitengo vya Mahakama ya Umma)

- (a) Kwa madhumuni ya kuchakata malalamiko yanayohusu vitendo visivyo halali hapa chini, Tume itagawanywa katika vitengo viwili, ambapo kila moja kitateuliwa na Mwenyekiti. Vitengo vilivyotajwa vitateuliwa kama Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu na Kitengo cha Mahakama ya Umma.
- (1) Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kitakuwa na jukumu la kukagua na kuidhinisha au kutoidhinisha maamuzi ya Wawakilishi wa Tume ya iwapo kuna sababu zinazowezezekana zinazohusiana na malalamiko yanayodai kuwa kuna vitendo vya ubaguzi visiyo halali. Ukaguzi wa sababu inayowezezekana utafanywa katika mkutano wa Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu. Uidhinishaji au kutoidhinisha sababu inayowezezekana kutafanywa kwa kura nyingi za Makamishna waliopo kwenye mkutano wa Kitengo ambapo sababu inayowezezekana inakaguliwa. Wanachama watatu (3) wa Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu watakuwa akidi muhimu kwa shughuli za biashara.
- (2) Sehemu ya Mahakama ya Umma itaendesha Mahakama ya Umma na, baada ya kura nyingi za wanachama wa sasa wa Kitengo cha Mahakama ya Umma, itatoa uamuzi wa mwisho wa Tume kulingana na Kanuni hizi.
- (3) Hakuna Kamishna anayeruhusiwa kuhudumu kwa wakati mmoja katika Vitendo vyote. Kamishna anaweza kuhudumu mfululizo katika Vitengo vyote; hata hivyo, Kamishna anayehudumu katika Kitengo cha Mahakama ya Umma baada ya kuhudumu katika Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu hatashiriki katika Mahakama ya Umma kuhusu ya jambo lolote lililokuwa mbele ya Kamishna katika kipindi cha Kamishna huyo katika Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu.
- (b) Mwenyekiti wa Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu atawajibika kwa ajili ya uendeshaaji wa mikutano ya kitengo na atatumia mamlaka yoyote kama ilivyoainishwa katika Kanuni hizi.
- (c) Mwenyekiti wa Kitengo cha Mahakama ya Umma atateua mwanachama mmoja au zaidi wa Kitengo cha Mahakama ya Umma ahudumu katika Jopo la Mahakama ya Umma linalomteua mmoja wa wanachama hao ahudumu kama Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma; atakuwa Mwenyekiti wa Kitengo cha Mahakama ya Umma; na atatumia mamlaka nyingine yoyote kama ilivyoainishwa katika kanuni hizi.

KANUNI YA 4 -- UTETEZI, HOJA NA MUHTASARI

(a) Nani Anaweza Kuandikisha Mahakamani

Mtu yeyote, kikundi cha watu au mashirika yanayodai kukerwa na madai ya vitendo vya ubaguzi visivyo halali anaweza kuanzisha mashtaka kwa kuwasilisha malalamiko yaliyothibitishwa na Tume kwa fomu iliyoainishwa na Tume. Tume inaweza, kwa hoja yake yenyewe, kuanzisha malalamiko kwa mujibu wa KANUNI YA 6 baadaye.

(b) **Maelezo Mafupi**

Usajili katika mashtaka yoyote mbele ya Tume yatakuwa na maelezo mafupi yanayoonyesha majina ya wahusika, nambari ya hati ya hatua na jina la ombi au hoja, na yatakuwa na kichwa "Tume ya Pittsburgh ya Mahusiano ya Kibinadamu."

(c) **Huduma na Idadi ya Nakala**

Isipokuwa kama itaelekezwa au kuruhusiwa na Tume, mhusika, siku hiyo ya kuwasilisha ombi au hoja, atatumia kwa barua ya daraja la kwanza au njia sawa za huduma, nakala za maombi au hoja kwa wahusika wote, na itawasilishwa kwa Tume wakati wa kuandikisha nakala halisi na nakala moja inayolingana ya maombi na hoja zote. Ambapo mhusika amaruhusiwa kutowasilisha hati kwa mhusika mwingine, Tume itawasilisha hati hiyo kwa mhusika mwingine ndani ya siku tatu tangu tarehe ya usajili wake.

(d) **Mahali pa Kusajili**

- (1) Malalamiko, hoja na majibu yote ya Maulizo yatawasilishwa kwa Tume katika ofisi iliyoteuliwa.
- (2) Iwapo mlalamishi hawezi kufika yeye mwenyewe katika ofisi ya Tume kwa sababu ya ulemavu, kifungo au sababu nyingine halali, Mkurugenzi anaweza kuidhinisha mahali mbadala, njia na namna ya kuwasilisha malalamiko.

(e) **Fomu**

Malalamiko yatakuwa kwa maandishi kwenye fomu iliyotolewa na Tume, ambayo asili yake itatiwa saina na kuidhinishwa mbele ya mthibitishaji wa umma ambaye huduma zake zitatolewa bila malipo na Tume, au kuthibitishwa kulingana na Kanuni za Pennsylvania za Utaratibu wa Kiraia. Ambapo malalamiko yanawasilishwa na kikundi cha watu au shirika, malalamiko yanaweza kutiwa saina na kuthibitishwa na wakala au mwakilishi aliyeidhinishwa wa kikundi au shirika.

(f) **Maudhui**

Malalamiko yatajumuisha mambo yafuatayo:

- (1) Jina na anwani ya mtu, kikundi au shirika linalodai kudhulumwa au Tume, ambaye baadaye atajulikana baadaye kama "mlalamishi."
- (2) Jina kamili na anwani ya mhusika anayedaiwa kutekeleza vitendo vya ubaguzi visivyo halali vinavyolalamikiwa, hapa anajulikana kama "mshitakiwa."
- (3) Katika kesi ya malalamiko ya nyumba, jina na/au anwani ya makazi ambayo ni mada ya madai ya vitendo vya ubaguzi visivyo halali wakati wowote jina au anwani inaweza kuamuliwa kwa njia inayofaa.
- (4) Taarifa ya madai ya vitendo vya ubaguzi visivyo halali ambayo yatajumuisha tarehe au tarehe hizo na, ikiwa vitendo vya ubaguzi visivyo halali ni vya

kuendelea, tarehe ambayo vitendo vya kibaguzi vinavyo endelea vinadaiwa kutokea.

(g) **Muda wa Kuwasilisha**

Lazima malalamiko yawasilishwe kabla ya mwaka mmoja kuanzia tarehe ambayo mlalamishi alijua au angepaswa kujua kuhusu tukio la vitendo vya ubaguzi vinavyodaiwa kuwa si halali. Ikiwa madai ya vitendo vya ubaguzi visivyo halali ni vya kuendelea, tarehe ya tukio itachukuliwa kuwa tarehe hadi na kujumuisha tarehe ambayo kitendo hicho kilikoma.

(h) **Uwasilishaji**

Malalamiko yatawasilishwa kwa mshitakiwa baada ya kuwasilisha kwa Tume, isipokuwa kama inavyotakiwa vinginevyo na Sheria ya Haki ya Makazi (Sheria ya Umma 90-284, 42 U.S.C. Kifungu cha 3601 et. seq.). Iwapo mshitakiwa ni mtu binafsi, lalamiko litatumwa kupitia barua iliyoidhinishwa inayoekezwa mahali pa kuishi au biashara ya mshitakiwa au kwa mwakilishi wa Tume aliyeidhinishwa ipasavyo kukabidhi nakala kwa mshitakiwa au kwa mwanachama mzima wa makazi ya mshitakiwa au wakala katika eneo la biashara la mshitakiwa. Ambapo mshitakiwa ni kitengo kidogo cha kisiasa, ubia, chama kisichoshirikishwa, shirika au chombo kingine, basi uwasilishaji utafanywa kupitia barua iliyoidhinishwa au uwasilishaji wa kibinafsi kwa afisa, mshirika, wakala au mtu mwingine aliyeidhinishwa na mshitakiwa au sheria kupokea huduma ya mchakato wa kiraia.

(i) **Majibu za Taarifa za Msimamo**

Mshitakiwa atakuwa na haki ya kuwasilisha jibu kuhusu malalamiko na, isipokuwa kama itatolewa vinginevyo au inavyotakiwa na Sheria ya Haki ya Makazi, jibu litawasilishwa ndani ya siku thelathini (30) za uwasilishaji wa malalamiko kwa mshitakiwa; aidha, mshitakiwa anaweza kuwasilisha taarifa ya msimamo kwa Tume akieleza msimamo wake wakati wowote kabla ya kuidhinishwa na Tume ya Mahakama ya Umma kuhusu umuhimu huo.

Walalamishi watakuwa na uwezo wa kukagua taarifa za msimamo na viambatisho vyao visivyo vya siri baada ya ombi kuwasilishwa. Iwapo Mshitakiwa anategemea maelezo ya siri, Mshitakiwa huyo atawajibika kutoa maelezo katika viambatisho tofauti, vilivyo na alama wazi.

Maelezo ya siri yanaweza kujumuisha maelezo nyeti ya matibabu, nambari za ruzuku ya jamii, maelezo ya siri ya kibiashara au kifedha, maelezo ya siri ya biashara, maelezo yasiyo muhimu yanayoweza kumtambulisha mtu binafsi ya wahusika waliotajwa, na marejeleo yoyote ya mashtaka yaliyowasilishwa dhidi ya Mshitakiwa na wahusika wengine wanaolalamika.

(j) **Hoja**

Hoja zilizowasilishwa mbele ya Tume za kutaka msaada wa kiutaratibu au muda zitakuwa kwa maandishi na zitaeleza msaada unaoombwa na misingi na mamlaka yake.

Majibu ya hoja zilizoandikwa pia yatakuwa kwa maandishi na yatawasilishwa ndani ya siku kumi tangu tarehe ya hoja kuwasilishwa, isipokuwa kama itakavyoamriwa vinginevyo na Kamishna wa Hoja. Hoja zilizotolewa wakati wa Mahakama ya Umma zinaweza kufanywa kwa kunena kwenye rekodi.

(k) **Marekebisho**

Utetezi unaweza kurekebishwa wakati wowote kabla ya ilani kutolewa ya kupanga Mahakama ya Umma kuhusu manufaa; baada ya hapo, utetezi unaweza kurekebishwa tu baada ya likizo iliyotolewa na Jopo la Mahakama ya Umma.

(l) **Mihtasari**

- (i) Kuhusiana na hoja ambazo sehemu au misaada yote inayooombwa ni hatua kufutwa au kusitisha, hakuna muhtasari wa mhusika wowote utakaozidi kurasa ishirini (20) zenye aina nafasi mbili za 8 1/2 x 11 zilizoandikwa, isipokuwa imeruhusiwa vinginevyo kwa amri ya Kamishna wa Hoja au na Jopo la Mahakama ya Umma.
- (ii) Kwa muhtasari uliowasilishwa kuhusiana na masuala yote ambayo hayajashughulikiwa na Kanuni ya 4(l)(i), hakuna muhtasari wa mhusika wowote utakaozidi kurasa kumi (10) zenye nafasi mbili za 8 1/2 x 11 zilizoandikwa, isipokuwa imeruhusiwa vinginevyo kwa amri ya Kamishna wa Hoja au na Jopo la Mahakama ya Umma.
- (iii) Kukosa kutii sheria hii kutakuwa sababu za kukataa msaada ulioombwa na mhusika anayewasilisha na/au sababu za kutozingatia hoja za mhusika anayekiuka kanuni hii.

KANUNI YA 5 - MALALAMIKO "MSAADA WA DARAJA"

Malalamiko yanaweza kutafuta unafuu msaada wa daraja kwa watu wengine isipokuwa Mlalamishi aliyetajwa

- (a) Wakati wowote mtu anapotafuta msaada kwa tabaka la watu au watu wasiojulikana, malalamiko yatajumuisha madai kwamba malalamiko yanatolewa kwa niaba ya tabaka au watu wengine ambao hawakutajwa ambao wameathiriwa na madai ya vitendo vya ubaguzi visiyo halali.
- (b) Tume haitaendesha Mahakama ya Umma, vinginevyo hatimaye kuhukumu au kuridhia suluhu ambayo inaweza kuathiri haki za tabaka au watu wasiotajwa ambayo inajumuisha kifungu kidogo cha (a) madai isipokuwa Tume itaamua kwamba marekebisho, suluhu au usikilizaji hauathiri au, kwa njia mbadala, inalinda ipasavyo mapendeleo ya tabaka au watu ambao hawakutajwa ambao malalamiko yaliletwa kwa niaba yao.
- (c) Kujumuishwa kwa mtu yeyote ndani ya tabaka la watu wasiotajwa chini ya kifungu kidogo cha (a) hakumzuia mtu huyo kuwasilisha na kuendeleza malalamiko

ya kibinafsi ya ubaguzi usio halali mbele ya Tume; hata hivyo, uwasilishaji wa malalamiko ya kibinafsi kulingana na shughuli au tukio ambalo ni mada ya malalamiko ya msaada wa tabaka kutazuia mtu huyo kupata nafuu katika hatua ya msaada wa tabaka.

KANUNI YA 6 - MALAMIKO YA TUME

(a) Kuanzisha

Wakati wowote Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kina maelezo ambapo ina sababu ya kuamini kwamba kitendo cha ubaguzi kisicho halali kimetokea, Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kinaweza, kwa hoja yake yenyewe, kuwasilisha malalamiko.

(b) Fomu

Malalamiko ya Tume yatatayarishwa kwa fomu ambayo haitahitaji uthibitishaji, itatiwa saini na Mwenyekiti au Mkurugenzi, na itajumuisha maudhui yaliyobainishwa katika KANUNI ya 4(f).

KANUNI YA 7 - KAMISHNA WA HOJA

- (a) Mwenyekiti wa Tume anaweza kuteua Kamishna mmoja au zaidi ahudumu kama Kamishna wa Hoja ili atoe uamuzi kuhusu Hoja na Pingamizi zilizowasilishwa na mhusika yeyote kabla ya Mahakama ya Umma.
- (b) Kamishna wa Hoja anayetajwa anaweza, baada ya kushauriana na wakili, kupeleka Hoja au Pingamizi lolote kwa Jopo la Mahakama ya Umma kwa ajili ya uamuzi.
- (c) Maamuzi kuhusu Hoja au Pingamizi lolote ambalo lingehusisha uamuzi wa mwisho wa mashtaka lazima yaidhinishwe na Kitengo cha Mahakama ya Umma cha Tume, isipokuwa kwamba uwasilishaji wa hoja yoyote iliyotolewa kabla ya kupata sababu inayowezekana na ambayo vinginevyo ingejumuisha uamuzi wa mwisho lazima uidhinishwe na Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu.

KANUNI YA 8 - UCHUNGUZI

- (a) Baada ya kuwasilisha malalamiko na uamuzi kwamba iko chini ya mamlaka ya Tume, Mkurugenzi ataamuru uchunguzi wa haraka wa madai yake isipokuwa vinginevyo inavyotakiwa na Sheria ya Haki ya Makazi. Uchunguzi utanza ndani ya siku 10 baada ya kubainika kuwa iko ndani ya mamlaka ya Tume. Uamuzi wa kwanza wa mamlaka utanzishwa ndani ya siku moja ya kazi baada ya mwisho wa siku ya kazi ambayo malalamiko yanawasilishwa au mara baada ya hapo iwezekanavyo.
- (b) Mara tu uamuzi wa kwanza utakapofanywa kwamba kuna mamlaka, mlalamishi hatahitajika kuwasilisha malalamiko yoyote ya ziada kwa Tume ya Mahusiano ya

Kibinadamu ya Pennsylvania. Kuhusiana na malalamiko yanayodai ukiukaji wa Sura ya 659.03 VITENDO VYA MAKAZI VISIVYO HALALI, Tume itaanza mashtaka kabla ya mwisho wa siku thelathini baada ya kupokea malalamiko hayo.

- (c) Ripoti ya mwisho ya uchunguzi wa malalamiko yote yanayodai ukiukaji wa Sura ya 659.03 "Vitendo vya Makazi Visivyo Halali" na Sheria ya Haki ya Makazi ya 1988 itatayarishwa na Mkurugenzi mwisho wa kila uchunguzi na kupatikana kwa wahusika na itakuwa na: (i) majina na tarehe za mawasiliano na mashahidi; (ii) muhtasari wa tarehe za mawasiliano na waasiliani wengine na mtu aliye dhulumwa na mshitakiwa; (iii) maelezo ya muhtasari wa rekodi nyingine muhimu; (iv) muhtasari wa taarifa za mashahidi; na (v) majibu ya maswali. Ripoti ya mwisho chini ya aya hii inaweza kurekebishwa ikiwa ushahidi wa ziada utapatikana baadaye.

KANUNI YA 9 - UGUNDUZI

Kabla ya kupata sababu inayowezekana na isipokuwa kama ilivyokubaliwa vinginevyo na wahusika au kuidhinishwa na Kamishna wa Hoja, hatua za ugunduzi zilizoainishwa hapa chini zinaweza kutumika na Wawakilishi wa Tume pekee. Baada ya kupata sababu inayowezekana na jitihada za kuleta marekebisho ya hiari ya malalamiko kupitia upatanisho wa wafanyakazi au mkutano wa faragha kutofaulu, hatua za ugunduzi katika kifungu hiki kidogo zinaweza kutumika na Wawakilishi na/au na mhusika yeyote katika mashtaka. Kwa kuzingatia vizuizi katika Sheria hizi, ugunduzi unaweza kujumuisha:

(a) Mahojiano ya Kunena na Uchunguzi Mwingine

- (1) Mwakilishi wa Tume au mhusika yeyote anaweza kumhoji mtu yeyote ambaye si mhusika na, kama inafaa, kuomba na kupata taarifa kutoka kwa mtu yeyote ambaye si mhusika ambaye anaweza kutoa maelezo kuhusu madai ya malalamiko hayo.
- (2) Mwakilishi wa Tume au mhusika yeyote anaweza kumtaka mtu yeyote ambaye si mhusika atoe kwa ajili ya kunakili na/au kukagua hati zote, maelezo, rekodi, picha, faili au nyenzo nyingine muhimu ili kubaini ukweli unaohusiana na madai ya malalamiko.

(b) Maulizo

- (1) Mwakilishi wa Tume au mhusika yeyote anaweza kutoa maswali yaliyoandikwa kwa mhusika yeyote ili yajibiwe kwa maandishi na mtu anayeshitakiwa au wafanyakazi wengine walio dhinishwa. Maulizo yanayotolewa kwa shirika la umma au la kibinafsi, ubia au chama yatajibiwa na afisa au wakala aliye dhinishwa kutoa maelezo yaliyoombwa.
- (2) Mwakilishi wa Tume au mhusika yeyote anaweza kuwasilisha maswali ya ziada.
- (3) Hojaji iliyotolewa na mpelelezi haizingatiwi kuwa Maulizo kwa mujibu wa Kanuni hii.

(c) **Majibu ya Maulizo**

Majibu ya Maulizo yatatolewa kwa wahusika wote wa rekodi na yatazingatia kanuni zifuatazo:

- (1) Kila Swali litajibiwa kivyake na kikamilifu kwa maandishi.
- (2) Majibu kwa seti ya Maulizo yatatekelezwa ipasavyo kama ilivyoainishwa katika 1 Pa. Kanuni Sehemu ya 33.11 (inayohusiana na utekelezaji).
- (3) Mpokeaji wa Maulizo atawasilisha nakala ya majibu ya Maulizo kwa Tume na wahusika wote wa rekodi ndani ya siku thelathini (30) baada ya uwasilishaji wa Maulizo.

(d) **Utoaji wa Hati ya Kuitwa Mahakamani katika Ugunduzi**

Ombi la utoaji wa hati ya kuitwa mahakamani au vitu litawasilishwa kwa Mkurugenzi, ikibainisha kwa maandishi vitabu, karatasi, hati au nyenzo nyingine zinazohitajika na kueleza umuhimu wa jumla, kiini na upeo wa ushahidi unaoombwa kutoka humo. Mkurugenzi anaweza baada ya hapo kusababisha hati ya kuitwa mahakamani kutolewa kwa ajili ya uwasilishaji.

Kabla ya kupata sababu inayowezekana, lazima hati ya kuitwa mahakamani itiwe saini na Mkurugenzi, mwakilishi wa Mkurugenzi, au wakili. Baada ya kupata sababu inayowezekana, lazima hati ya kuitwa mahakamani itiwe saini na Mkurugenzi, na Kamishna wa Hoja, au na Mwenyekiti wa Kitengo cha Mahakama ya Umma.

Ombi la utoaji wa hati ya kuitwa mahakamani kwa ajili ya ushuhuda wa kuhitaji kuhudhuria kwenye mahakama litawasilishwa kwa Mkurugenzi likibainisha kwa maandishi umuhimu wa jumla, uhalisi na upeo wa ushuhuda unaotarajiwa. Mkurugenzi anaweza baada ya hapo kusababisha hati ya kuitwa mahakamani kutolewa, iliyotiwa saini na Kamishna, kwa ajili ya uwasilishaji.

Mhusika au mtu ambaye hati ya kuitwa mahakamani inatolewa kwake anaweza kuwasilisha pingamizi kwa maandishi, ndani ya muda uliowekwa kwa ajili ya kutii hati hayo, isipokuwa kwamba muda huo unaweza kuongezwa na Kamishna wa Hoja iwapo haki itahitajika. Mapingamizi hayo yatakaguliwa na Kamishna wa Hoja, ambaye atatoa uamuzi.

(e) **Uwasilishaji wa Hati ya Kuitwa Mahakamani**

- (1) Hati ya kuitwa mahakamani inaweza kutolewa na mfanyakazi yeyote ambaye si mhusika wa mashtaka, au mtu mzima mwingine asiyehusika na mashtaka ambaye ameidhinishwa na mtoaji wa hati ya kuitwa mahakamani.
- (2) Hati ya kuitwa mahakamani itawasilishwa kwa kuonyesha hati asili na kukabidhi nakala ya hati hiyo kwa mmoja wa wafuatao:

- (A) Kwa mtu aliyechaguliwa kwa ajili ya uwasilishaji.
 - (B) Katika makazi ya mtu aliyeteuliwa kwa ajili ya uwasilishaji, kwa mtu mzima wa familia ambapo mtu aliyeteuliwa anaishi; lakini ikiwa hakuna mtu mzima wa familia anayepatikana basi kwa mtu mzima anayesimamia makazi.
 - (C) Katika ofisi yoyote au sehemu ya kawaida ya biashara ya mtu aliyeteuliwa kwa uwasilishaji, kwa wakala wa mtu aliyeteuliwa au mtu anayesimamia kwa wakati huo.
- (3) Marejesho ya uwasilishaji wa hati ya kuitwa mahakamani iliyotolewa itajumuisha:
- (A) Muda, mahali na namna ya uwasilishaji; na
 - (B) Saini ya mtu anayewasilisha hati ya kuitwa mahakamani.
 - (C) Hati asili ya kuitwa mahakamani, yenye au iliyoambatishwa na marejesho yaliyoidhinishwa, itawasilishwa kwa Tume.
- (4) Vifungu vidogo vya (1)-(4) vinachukua nafasi ya 1 Pa. Kanuni ya Kifungu cha 35.142(b) (kinachohusiana na hati ya kuitwa mahakamani).

(f) **Utekelezaji wa Hati ya Kuitwa Mahakamani**

Hati za kuitwa mahakamani zinazotolewa na Tume, kwa ombi la Mwakilishi wa Tume au Kamishna anayetoa, zinaweza kutekelezwa na Wakili wa Tume kupitia ombi kwa Mahakama. Hati nyingine yoyote ya kuitwa mahakamani iliyotolewa na Tume inaweza kutekelezwa na mhusika unayeomba hati ya kuitwa mahakamani kwa ombi kwa Kamishna anayetoa na baada ya hapo kwa ombi kwa Mahakama.

(g) **Utoaji wa Ushahidi**

- (1) Mhusika au shahidi kutoa ushahidi unaweza kuchukuliwa kwa ilani ya wakati unaofaa.
- (2) Mahudhurio ya mtu ambaye si mhusika anayefaa kuchunguzwa kwa kushuhudia yanaweza kupatikana kwa matumizi ya hati ya kuitwa mahakamani kama ilivyoelezwa katika sehemu zilizotangulia zinazohusiana na utoaji na utekelezaji wa hati ya kuitwa mahakamani. Mahudhurio ya mhusika, au ya afisa, mkurugenzi, mfanyakazi au wakala msimamizi wa mhusika, yanafaa kuchunguzwa kwa kushuhudia na hayahitaji hati ya kuitwa mahakamani. Ilani ya kutoa ushahidi iliyowasilishwa kwa wakili wa mhusika au, ikiwa hajawakilishwa, kuwasilishwa kwa mhusika, inatosha kupata mahudhurio.
- (3) Ikiwa mhusika anakataa kuapishwa au kujibu swali, utoaji ushahidi utakamilika kuhusu mambo mengine au kuahirishwa kama mpendekezaji wa swali anavyoweza kuchagua. Baada ya hapo, baada ya kutoa ilani kwa wakati unaofaa na kupata fursa ya kujibu watu wote walioathiriwa na jambo hilo, mtetezi

anaweza kutuma maombi kwa Kamishna wa Hoja au Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma kwa amri ya kulazimisha shahidi kuapishwa au kujibu swali, kwa ujumla au sehemu, amri ambayo inaweza kutekelezwa kama kwa hati ya kuitwa mahakamani.

(h) **Matumizi ya Ushahidi katika Mahakama**

- (1) Katika mahakama, sehemu yoyote au yote ya utoaji ushahidi, kadiri inavyokubalika, inaweza kutumika dhidi ya mhusika yeyote ambaye alikuwepo au kuwakilishwa wakati kutoa ushahidi, au ni nani alikuwa na taarifa yake ikiwa inahitajika, kwa mujibu wa moja au zaidi ya masharti yafuatayo:
 - (A) Utoaji wa ushahidi unaweza kutumika na mhusika yeyote kwa madhumuni ya kupinga ushahidi wa mshtakiwa kama shahidi.
 - (B) Utoaji ushahidi wa mhusika au mtu yeyote ambaye wakati wa kutoa ushahidi alikuwa afisa, mkurugenzi au wakala msimamizi wa mhusika unaweza kutumika na mhusika asiyeftaa kwa madhumuni yoyote.
 - (C) Uwasilishaji wa shahidi, awe mhusika au la, unaweza kutumiwa na mhusika yeyote kwa madhumuni yoyote ikiwa Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma atapata mojawapo ya yafuatayo:
 - (i) Kwamba shahidi amefariki.
 - (ii) Kwamba shahidi yuko umbali kwa zaidi ya maili 100 kutoka mahali pa mahakama au yuko nje ya Jumuiya hii ya Madola, isipokuwa inaonekana kwamba shahidi kutokuwepo kuliidhinishwa na mhusika anayetoa hoja.
 - (iii) Kwamba shahidi hawezi kuhudhuria au kutoa ushahidi kwa sababu ya umri, ugonjwa, udhaifu au kifungo.
 - (iv) Kwamba mhusika anayetoa ushahidi huo ameshindwa kupata mahudhurio ya shahidi kupitia hati ya kuitwa mahakamani.
 - (v) Baada ya maombi na ilani, kwamba hali hizo za kipekee zipo ili kuifanya iweze kuhitajika, kwa mapendeleo ya haki na kuhusu umuhimu wa kuwasilisha ushahidi wa mashahidi kwa kunena katika mahakama, ili kuruhusu ushahidi huo kutumika.
 - (D) Iwapo tu sehemu ya ushahidi itatolewa kwa ushahidi na mhusika, mhusika asiyeftaa anaweza kumtaka mhusika kuwasilisha uwasilishaji wote ambao ni muhimu kwa sehemu iliyoanzishwa.
- (2) Ubadilishaji wa wahusika hauathiri haki ya kutumia ushahidi uliochukuliwa hapo awali, na, wakati hatua imetupiliwa mbali na hatua nyingine inayohusisha mada hiyo inaletwa baadaye kati ya wahusika hao au wawakilishi au warithi wao,

ushahidi wote uliochukuliwa kihalali katika hatua ya awali unaweza kutumika kwanza kana kama kwamba ulichukuliwa awali.

(i) Utoaji wa Hati na Mambo na Kuingia kwa Ukaguzi na Madhumuni Mengine

- (1) Mwakilishi wa Tume au mhusika yeyote anaweza kuomba kwa maandishi kutoka mhusika mwingine wowote:
 - (A) Uzalishaji na ruhusa ya kukagua na kunakili, kupima au kutoa sampuli za hati (ikiwemo maandishi, michoro, grafu, chati, picha, rekodi za santuri, data ya kompyuta na mkusanyiko mwingine wa data ambayo maelezo yanaweza kupatikana, kutafsiriwa, ikiwa ni lazima, na mhusika ambaye uzalishaji unatafutwa kwa njia inayoweza kutumika ipasavyo), na/au nyenzo nyingine au vitu vinavyoonekana ambavyo viko mikononi, chini ya ulinzi au udhibiti wa mhusika ambaye uzalishaji unatafutwa.
 - (B) Kuruhusu kuingia kwenye ardhi iliyoteuliwa au mali nyingine katika umiliki au udhibiti wa mhusika ambaye uzalishaji unatafutwa kwa madhumuni ya kukagua na kupima, kutafiti, kupiga picha, kuchukua sampuli au vinginevyo kuchunguza mali au kitu chochote kilichoteuliwa.
- (2) Ombi litaweka bayana nyaraka, nyenzo, vitu vinavyoonekana, ardhi au mali itakayokaguliwa kwa umakini wa kutosha ili kuruhusu uamuzi wa umuhimu wao wa jumla kwenye mashtaka na itabainisha muda, mahali na namna ya kufanya ukaguzi na kufanya vitendo husika. Nakala ya ombi itawasilishwa kwa mhusika ambaye uzalishaji unaombwa, ambaye atawasilisha kwa maandishi pingamizi lolote la ombi hilo ndani ya siku kumi na tano (15) baada ya kupokea ombi hilo na ambaye anaweza kuwasilisha ombi la amri ya ulinzi kama itakavyotolewa hapa baadaye.
- (3) Iwapo ombi hilo halikutekelezwa kwa hiari, Kamishna wa Hoja anaweza, baada ya ombi, kutoa Amri inayobainisha muda, mahali na namna ya kufanya ukaguzi na kufanya vitendo husika, ambavyo vinaweza kuwa au visiwe sawa na vile vilivyoainishwa katika ombi asili. Agizo lililosemwa litatekelezwa kama ilivyo kwa hati ya kuitwa mahakamani.

(j) Maombi ya Kuingia

- (1) Mhusika yeyote anaweza kutuma kwa mhusika mwingine ombi lililoandikwa la kukubali ukweli wa jambo au uhalali wa maandishi yoyote, hati au rekodi, nakala ambayo imeambatanishwa na ombi, muhimu kwa mashtaka yanayosubiri.
- (2) Masuala yaliyorejelewa katika kifungu kidogo cha (a) yatachukuliwa kuwa yamekubaliwa isipokuwa ndani ya siku ishirini (20) baada ya kuwasilishwa ombi, mpokeaji atawasilisha kwa mhusika anayeomba jibu la kiapo na lililotekelezwa ipasavyo, la kukiri, kukataa au kupinga kila kitu.

- (3) Sababu za pingamizi zote zitawekwa bayana.
- (4) Yote ambayo hayajakataliwa au kupingwa katika jibu yatazingatiwa kuwa yamekubaliwa. Ikiwa jibu linasoma "limekataliwa kwa sehemu" au "limekubaliwa kwa sehemu," jibu pia litasema kwa uwazi kile kilichokataliwa na kilichokubaliwa.
- (5) Baada ya hoja ya mhusika anayeomba kukubaliwa, Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma ataamua ikiwa jibu linatii kitengo hiki. Mwenyekiti wa Jopo la Usikilizaji wa Umma anaweza kuamuru kwamba suala hilo likubaliwe au kukataliwa au kwamba ombi au jibu litarekebishwa kulingana na hali itakavyoruhusu.

(k) **Amri za Ulinzi**

- (1) Baada ya hoja ya Mwakilishi wa Tume, kutoka kwa mhusika au mtu ambaye ugunduzi huo unatafutwa, Kamishna wa Hoja anaweza kutoa amri yoyote ambayo haki inahitaji ili kulinda mhusika au mtu dhidi ya kero, aibu, uonevu, mizigo au gharama zisizo na sababu.
- (2) Wakati hoja ya amri ya ulinzi inakataliwa kwa ujumla au kwa sehemu, Kamishna wa Hoja anaweza, chini sheria na masharti kwa sababu ni ya haki, kuamuru kwamba mhusika au watu watoe au kuruhusu ugunduzi.

(l) **Upeo wa Ugunduzi wa Rekodi, Nyaraka na Maelezo Mengine Yanayohusiana na Malalamiko ya Tume**

Wafanyakazi wa Tume hawatachunguzwa kwa kuhojiwa au kushuhudia isipokuwa pale ruhusa ya kufanya uchunguzi itatolewa na Mkurugenzi, Kamishna wa Hoja, au Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma baada ya kupata ombi kwa madai kuwa moja ya yafuatayo yapo:

- (1) Mfanyakazi ana ufahamu wa moja kwa moja wa ushahidi unaohusiana na mashtaka mbali na ushahidi uliokusanywa kama matokeo ya uchunguzi.
- (2) Haki inahitaji kwamba ombi hilo litolewe kwa sababu nyingine ambazo zitawekwa bayana.
- (3) Ugunduzi umefichua kwamba mfanyakazi huyo ataitwa kama shahidi.

(m) **Kuondolewa Kutoka kwa Ugunduzi**

- (1) Maelezo ambayo yanaondolewa kutoka kwa ugunduzi yanajumuisha, lakini si tu, yafuatayo:
 - (A) Rekodi, ripoti, taarifa au mawasiliano yanayohusu utendaji wa ndani, sera na utaratibu wa Tume.
 - (B) Rekodi, ripoti, taarifa au mawasiliano ya mkutano wa wafanyakazi kuhusu

taasisi, maendeleo au matokeo ya uchunguzi wa malalamiko au kuhusu masuala yaliyotayarishwa yanayotarajiwa kusikilizwa.

- (C) Ripoti, rekodi, taarifa au mawasiliano kuhusu jitihada za kuondoa vitendo vya kibaguzi visivyo halali vinavyolalamikiwa kupitia mkutano, upatanisho au ushawishi.
- (D) Matokeo ya kazi ya mpelelezi au mfanyakazi mwingine yaliyotolewa wakati wa uchunguzi wa malalamiko au kwa kutarajia au katika maandalizi ya malalamiko kusikilizwa au ripoti, rekodi, taarifa au mawasiliano yaliyofanywa na wafanyakazi wakati wa uchunguzi wa malalamiko au kwa kutarajia au katika maandalizi ya malalamiko kusikilizwa ambayo yana upendeleo. Iliyojumuishwa ndani ya ruhusa hii ni taarifa ya majadiliano inayoelezea mawazo ya akili ya mpelelezi au mfanyakazi kuhusu nguvu, udhaifu, uwezekano au ustahilifu wa malalamiko.
- (E) Taarifa au mawazo ya akili yaliyotayarishwa au kupatikana na wakili wa Tume.
- (F) Utambulisho wa watoa habari na vyanzo vya siri.

Muhtasari wa kesi uliowasilishwa kwa Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu haujaondolewa kutoka kwa ugunduzi.

- (2) Mappingamizi ya mhusika katika madai ya mfanyikazi wa Tume ya kutohusishwa na ugunduzi wa kabla ya kusikilizwa chini ya kifungu kidogo cha (a) yatafanywa chini ya taratibu za utekelezaji wa hatua mahususi ya ugunduzi inayohusika, kama ilivyoelezwa katika sura hii. Kamishna wa Hoja atatoa uamuzi wa mappingamizi hayo na anaweza, ambapo haki inahitaji, kuamuru kwamba msamaha huo uondolewe, kwa ujumla au kwa sehemu, na kwamba ugunduzi unaofaa ufanywe.

KANUNI YA 10 - MASHARTI YA MAREKEBISHO

Iwapo jitihada za Tume za kurekebisha lalamiko zitafaulu, wahusika watajulishwa kupitia barua kuhusu masharti ya marekebisho hayo.

KANUNI YA 11 - KUTAFUTA SABABU INAYOWEZEKANA

Wachunguzi watafanya uchunguzi wa iwapo kuna sababu au hakuna sababu inayowezekana kuhusu malalamiko. Matokeo yote ya Mwakilishi wa Tume yanayohusiana na sababu zinazowezekana yatakaguliwa na Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kwa mujibu wa Kanuni ya 3(a)(1).

Iwapo Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kitaidhinisha kutafuta sababu inayowezekana, malalamiko yatawekwa kiotomatiki kwenye njia ya Mahakama ya Umma na inaweza kufanyiwa taratibu zaidi kabla ya kusikilizwa kwa Umma kama ilivyoainishwa chini ya sheria

hizi. Bada ya hapo Tume itajitahidi kusuluhisha malalamiko hayo kupitia kongamano, upatanisho, ushawishi na, ikiwa hatua hizo zitashindikana, Mahakama ya Umma na amri isipokuwa vinginevyo inavyotakiwa na Sheria ya Haki ya Makazi (F.H.A.).

Iwapo Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kitaidhinisha kutafuta sababu isiyowezezana, au kutoidhinisha kutafuta sababu inayowezezana, malalamiko yatatupiliwa mbali. Tume itamwarifu mlalamishi kuhusu kutupiliwa mbali. Baada ya hapo, mlalamishi anaweza kuwasilisha ombi la kuzingatiwa upya kwa mujibu wa sheria hizi.

Iwapo Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu hakitaidhinisha kutafuta sababu isiyowezezana, kinaweza, kwa hiari yake, kutafuta sababu inayowezezana yenyewe, au kuelekeza wafanyakazi kufanya uchunguzi wa ziada ili kubaini kama matokeo ya awali ya Mwakilishi wa Tume ya hakuna sababu inayowezezana ilikuwa sahihi.

(a) **Uchaguzi wa Hatua za Kiraia katika Malalamiko ya Makazi**

- (1) Ili kukubaliana na suluhu za FHA, ikiwa Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kitaidhinisha kutafuta sababu inayowezezana inayohusiana na madai ya malalamiko ya makazi, mlalamishi au mshitakiwa anaweza kuchagua, badala ya Mahakama ya Umma chini ya Kifungu cha 655.06 cha Sheria ya Jiji, kufanya malalamiko yasikilizwe katika hatua ya kiraia na Mahakama ya Mashauri ya Kawaida ya Kaunti ya Allegheny, Pennsylvania.
- (2) Lazima uchaguzi huo ufanywe kabla ya siku ishirini (20) baada ya kupokea idhini ya Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu wa kutafuta sababu inayowezezana. Lazima ilani hiyo iwasilishwe kwa Mkurugenzi wa Tume, mlalamishi na mshitakiwa kulingana na KANUNI ya 4(c) ya Kanuni za Tume.
- (3) Iwapo uchaguzi utafanywa chini ya Kanuni hii, Mkurugenzi atarifu na kuidhinisha Wakili kuanza na kudumisha hatua ya kiraia bila gharama kwa mlalamishi anayeomba msaada katika Mahakama iliyotajwa chini ya Kifungu cha 655.06 cha Kanuni ya Jiji kwa niaba ya mlalamishi au Tume.
- (4) Mlalamishi hatahitajika kuwasilisha dai la ziada kwa Tume ya Mahusiano ya Kibinadamu ya Pennsylvania na anaweza kuendelea na uchaguzi wa hatua ya kiraia.

(b) **Haki ya Kibinafsi ya Hatua**

Masharti kuhusu Haki ya Kibinafsi ya Hatua yamefafanuliwa kwa kina katika Kanuni ya Jiji, Sura ya 655.07.

KANUNI YA 12 - KUFUTA

- (a) Iwapo, baada ya uchunguzi wa malalamiko hayo, hakuna sababu inayowezezana ya malalamiko hayo yamepatikana, au ikibainika kuwa kesi hiyo haina maana, kwamba Tume haina mamlaka, kwamba mlalamishi ameshindwa kushirikiana, kwamba Tume

haina uwezo wa kumpata mlalamishi, au kwamba wahusika wamerekebisha malalamiko, Mwakilishi wa Tume atawasilisha ripoti iliyoandikwa kwa Mkurugenzi ikipendekeza malalamiko hayo kufutwa na kueleza sababu zake. Iwapo Mkurugenzi atakubali pendekezo la kufuta kesi, Mkurugenzi atawasilisha pendekezo hili kwa Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu cha Tume katika mkutano wake wa kawaida unaofuata. Iwapo kuna maafikiano, wahusika watajulishwa mara moja kupitia barua kuhusu uamuzi wa Tume.

- (b) Ripoti ya mwisho ya uchunguzi wa malalamiko yote yanayodai ukiukaji wa Sura ya 659.03 "Vitendo vya Makazi Visivyo Halali" na Sheria ya Haki ya Makazi ya mwaka 1988 itakamilika mwishoni mwa kila uchunguzi kwa mujibu wa mahitaji ya KANUNI 8(c) na kutolewa kwa wahusika. Isipokuwa kama mshitakiwa anapinga, Tume itatoa ufichuzi wa hadharani wa kila ufutaji wa malalamiko ya Haki ya Makazi. Licha ya ombi kama hilo, ukweli wa kututwa, pamoja na majina ya wahusika, yatakuwa maelezo ya umma yanayopatikana yakiombwa.

KANUNI YA 13 - OMBI LA KUZINGATIWA UPYA

Iwapo Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kitachukua hatua za mwisho kuhusu malalamiko, wahusika watafahamishwa kwamba mmoja wao ana haki ya kutuma maombi kwa Tume ya kuzingatia upya hatua hiyo ya mwisho ndani ya siku kumi (10) tangu tarehe ya ilani ya hatua hiyo ya mwisho. Notisi ya ombi la kuzingatiwa upya itatolewa na wafanyakazi wa Tume kwa wahusika waliosalia ndani ya siku kumi (10) baada ya Tume kupokea ombi hilo.

Sababu za ombi la kuzingatiwa upya zina vizuizi kwa uwasilishaji wa "ushahidi mpya" ambao haujazingatiwa hapo awali na wafanyakazi, ambayo asili yake inapaswa kutambuliwa haswa katika ombi la kuzingatiwa upya.

Iwapo ushahidi mpya ni muhimu kwa uamuzi wa awali wa Tume, wafanyakazi watazingatia na/au kuchunguza ushahidi mpya; wanaweza kuitisha usikilizaji wa kwanza au mkutano na wahusika; na, baada ya hapo, kutoa ripoti na mapendekezo kwa Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu.

Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu kinaweza kuchukua hatua yoyote inayoona inafaa inapopokea ripoti na mapendekezo ya wafanyakazi. Ikiwa ukaguzi umeruhusiwa, kesi itafunguliwa tena na kuendelea kwa mujibu wa sheria hizi tu kwa heshima na masuala ambayo uzingatiaji upya uliruhusiwa. Ilani ya maamuzi ya Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu itatolewa kwa wahusika wote.

KANUNI YA 14 - MIKUTANO YA KIBINAFSI

- (a) Iwapo itashindikana kutatua lalamiko kupitia mazungumzo ya wafanyakazi, Mkurugenzi au mwakilishi wa Mkurugenzi anaweza kuiomba Tume ipange Mkutano wa Kibinafsi utakaofanyika kabla ya kikao cha kwanza cha usikilizaji kinachorejelewa hapa chini na Mwenyekiti wa Tume atateua Jopo la Mikutano ya Kibinafsi la kuendesha Mkutano wa Kibinafsi unaotajwa.

(b) **Uendeshaji wa Mikutano**

Jopo la Mkutano wa Kibinafsi litajaribu kurekebisha malalamiko na kuwa na mamlaka kamili ya kudhibiti utaratibu wa mikutano yote.

KANUNI YA 15 - KUPANGA MAHAKAMA YA UMMA

- (a) Mkurugenzi au mwakilishi wa Mkurugenzi atatoa ilani iliyoandikwa kwa Mwenyekiti wa Kitengo cha Mahakama ya Umma kwamba kesi iko tayari imeratibiwa kusikilizwa katika Mahakama ya Umma.
- (b) Mwenyekiti wa Kitengo cha Mahakama ya Umma atateua Jopo la Mahakama ya Umma na kupanga suala hilo kusikilizwa katika Mahakama ya Umma.

KANUNI YA 16 - MKUTANO WA KABLA YA KUSIKILIZWA

(a) **Jopo la Mahakama ya Umma**

Wakati wowote baada ya kuratibu Mahakama ya Umma, Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma linaweza kuelekeza kufanya mkutano na wahusika.

(b) **Kazi ya Mkutano Huo**

Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma atakuwa na mamlaka kamili ya kuzingatia na kutoa uamuzi wa masuala yanayohusiana na hoja, kurahisisha masuala, marekebisho ya maombi, maelezo ya ukweli na maonyesho, na mambo mengine yoyote muhimu ili kuleta uamuzi wa mwisho wa kesi. Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma ataagiza, inapofaa, kueleza hatua zilizochukuliwa katika mkutano huo.

- (c) Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma anaweza kujaribu kurekebisha malalamiko wakati wa mkutano. Marekebisho yakifanywa, Mwenyekiti atawasilisha marekebisho hayo kwenye Kitengo cha Mahakama ya Umma ili kuidhinishwa katika mkutano unaofuata unaopangwa mara kwa mara. Iwapo marekebisho hayatafanywa, kesi itaendelea kwa Mahakama ya Umma.

**KANUNI YA 17 - UTARATIBU WA MAHAKAMA YA UMMA – VITENDO
VISIYO HALALI**

(a) **Uteuzi wa Jopo la Mahakama ya Umma**

- (1) Baada ya Mkurugenzi au mwakilishi wa Mkurugenzi kuwasilisha ilani, Mwenyekiti wa Kitengo cha Mahakama Umma atateua Jopo la Mahakama Umma akiteua mmoja wa Makamishna kuwa Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama Umma.
- (2) Wanachama wa Jopo la Mahakama ya Umma hawatajumuisha Makamishna ambao hapo awali walihudumu kwenye Kitengo cha Ukaguzi wa Utiifu au

kwenye Jopo la Mkutano wa Kibinafsi wakati wa kuchukua hatua ya mhusika au ambao walishiriki katika uchunguzi wa malalamiko au katika kubaini sababu inayowezekana.

(b) **Wakili wa Tume**

Wakili wa Tume atatumika kama mshauri wa kisheria wa Jopo la Usikilizaji.

(c) **Wakati na mahali**

Vikao vya usikilizaji vitafanyika wakati na mahali Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma amepanga.

(d) **Ilani**

Kabla ya Mahakama ya Umma, Tume, kupitia wafanyakazi wake, itawasilisha kwa mshitakiwa:

- (1) Taarifa ya mashtaka yaliyotolewa kwenye malalamiko; na,
- (2) Ilani ya wakati na mahali pa usikilizaji.

(e) **Jibu**

Mshitakiwa atakuwa na haki ya kuwasilisha jibu kwa taarifa ya mashtaka. Isipokuwa imetolewa vinginevyo, jibu litawasilishwa si baada ya siku tano (5) kabla ya tarehe iliyopangwa ya usikilizaji.

(f) **Hati za Kuitwa Mahakamani za Mahakama ya Umma**

Wahusika wote watakuwa na haki ya kupata kutoka kwa Tume hati za kuitwa mahakamani na hati za kuitwa mahakamani kwa ajili ya kutoa ushahidi. Wanachama watawasilisha hati zao wenyewe za kuitwa mahakamani na kurejesha huduma zao kwenye fomu zilizotolewa na Tume.

(g) **Mwonekano**

- (1) Wahusika wote wanaweza kutokea kwenye mahakama kibinafsi, au kwa wakili na kuwasilisha ushuhuda wa kunena na/au ushahidi mwingine, na kuwachunguza na kuwahoji mashahidi.
- (2) Kwa uamuzi wa Jopo la Mahakama ya Umma, mtu au shirika ambalo lina nia ya mashtaka ambayo linaendeshwa katika Mahakama ya Umma anaweza kuruhusiwa kuingilia kati, yeye binafsi au na wakili, kwa madhumuni hayo na kwa kiwango ambacho Jopo la Mahakama ya Umma litaamua.

(h) **Taratibu**

- (1) Hali inayohusisha lalamiko itawasilishwa mbele ya Jopo la Mahakama ya Umma na mlalamishi au wakili wa mlalamishi.
- (2) Jopo la Mahakama ya Umma halitafungwa na kanuni kali za ushahidi katika uendeshaji wa Mahakama ya Umma.
- (3) Mwenyekiti wa Jopo la Mahakama ya Umma atakuwa na mamlaka kamili ya kudhibiti utaratibu wa usikilizaji, kukubali au kuondoa ushahidi au uthibitisho mwingine, na kutoa uamuzi wa mapingamizi yote. Maamuzi ya hoja zisizohusiana na mapingamizi au upokeaji wa ushahidi yataamuliwa kwa kura nyingi za Jopo la Mahakama ya Umma.
- (4) Jopo la Mahakama ya Umma linaweza kuwaita na kuwachunguza mashahidi, kuomba kutoa hati na kuhitaji kuwasilisha ushahidi mwingine wowote.
- (5) Rekodi iliyoandisjwa ya mashtaka itatolewa na Tume.
- (6) Kwa kuzingatia kifungu kidogo cha (h)(3) hapa juu, maamuzi yote yatakayotolewa na Jopo la Mahakama ya Umma yatakuwa kulingana na kura nyingi.
- (7) Masharti ya kusema yanaweza kufanywa kwenye rekodi wakati wa usikilizaji.

(i) **Hoja ya Kufuta**

Hoja za kufuta zitawasilishwa baada ya siku zisizozidi thelathini (30) kabla ya Mahakama ya Umma. Wahusika wasiohama watakuwa na siku kumi na tano (15) kujibu Hoja ya Kufuta. Jopo la Mahakama ya Umma litatoa uamuzi wa Hoja hiyo si baada ya siku tano (5) kabla ya Mahakama ya Umma.

(j) **Mwendelezo na Uahirishaji**

Jopo la Mahakama ya Umma linaweza kuendelea na kesi siku hadi siku au kuiahirisha hadi tarehe nyingine au mahali tofauti kwa kutangaza katika mahakama au kwa ilani ya wakati unaofaa kwa wahusika wote.

(k) **Hoja za Kunena na Muhtasari**

Jopo la Mahakama ya Umma linaweza kuruhusu wahusika au mawakili wao kubishana kwa kunena mbele yao na kuwasilisha muhtasari ndani ya muda ambao Jopo la Mahakama linaweza kuamua.

(l) **Matokeo ya Ukweli na Amri**

Isipokuwa kama inavyotakiwa vinginevyo na Sheria ya Haki ya Makazi, baada ya kusikiliza ushahidi wote, Jopo la Mahakama ya Umma, ndani ya siku thelathini (30), litawasilisha matokeo yake ya ukweli, hitimisho za sheria na mapendekezo yaliyoandikwa pamoja na rekodi nzima kwenye Kitengo cha Mahakama ya Umma. Ndani ya siku kumi na tano (15) baada ya kupokea mapendekezo ya Jopo la Mahakama

ya Umma, Kitengo cha Mahakama Umma, baada ya kuzingatia na kukagua rekodi, matokeo, hitimisho na mapendekezo ya Jopo la Mahakama Umma, itaweka amri hiyo na kuchukua hatua nyingine kadri itakavyoona ni muhimu na inafaa, amri ambayo itakuwa ni amri ya mwisho ya Tume.

(m) **Utekelezaji**

Iwapo mhusika atashindwa kufuata amri yoyote iliyotolewa na Tume, au inapofaa vinginevyo, Tume itaidhinisha kesi hiyo na rekodi nzima ya mashtaka kwa Wakili wa Tume kwa ajili ya hatua zinazofaa kuhakikisha utekelezaji wa agizo la Tume.

SURA YA II - KANUNI ZA TARATIBU ZINAZOONGOZA USIKILIZAJI WA KESI YA MAHUSIANO BAINA YA VIKUNDI

KANUNI YA 1 - MAHAKAMA YA UMMA/MAHUSIANO BAINA YA VIKUNDI

Tume inaweza kuitisha Mahakama ya Umma ili kuchunguza hali zozote ambazo zinaweza kuwa na athari mbaya kwa mahusiano baina ya vikundi kama inavyofafanuliwa na Kanuni.

KANUNI YA 2 - UTARATIBU MBADALA

Kabla ya kusikilizwa kwa mahusiano baina ya vikundi, Tume inaweza kupitisha sheria mbadala zinazosimamia uendeshaji wa usikilizaji wa mahusiano baina ya vikundi.

SURA YA III - KANUNI ZINAZOONGOZA UCHAPISHAJI WA ILANI

KANUNI YA 1 - ILANI ZA VITENDO VYA AJIRA YA HAKI

(a) Asili ya Ilani

- (1) Kila mwajiri, shirika la kuajiri, na shirika la kazi kwa kuzingatia Kanuni, zitaweka na kudumisha katika vituo vyao ilani za vitendo vya ajira ya haki zilizotolewa na Tume, zikionyesha masharti msingi ya Kanuni, ambapo malalamiko yanaweza kuwasilishwa, na maelezo mengine ambayo Tume itaona kuwa ni muhimu.
- (2) Kila kitengo cha Jiji la Pittsburgh kitachapisha na kudumisha Vitendo vya Haki vya Ajira, Ilani na Taarifa zinazotolewa na Tume.
- (3) Kila mkandarasi na mkandarasi mdogo anayejihusisha na mradi wa ujenzi wa kazi za umma za Jiji la Pittsburgh atachapisha na kudumisha katika kituo cha kazi ilani zilizotolewa na Tume zinazoonyesha vifungu muhimu vya Masharti ya Mkataba Mkuu wa Jiji la Pittsburgh, na maelezo mengine ambayo Tume itaona kuwa ni muhimu.

(b) Mahali Ambapo Lazima Ilani Zichapishwe

Notisi zote lazima zichapishwe kwa uwazi katika sehemu zinazofikiwa kwa urahisi na zenye mwangaza wa kutosha ambazo kawaida hutembelewa na wafanyikazi na waombaji wa kazi.

KANUNI YA 2 - ILANI ZA VITENDO VYA MAKAZI YA HAKI

(a) Asili ya Ilani

Kila mmiliki, mpangaji, mgawaji, mjenzi, meneja, wakala au watu wengine na mashirika yaliyo chini ya Kanuni, ataweka na kudumisha notisi ya vitendo vya haki ya makazi, iliyotolewa na Tume, ambayo itaweka wazi maelezo muhimu yanayohitajika ya kueleza kanuni za vitendo vya haki ya makazi ya Kanuni zilizotajwa.

(b) Mahali Ambapo Lazima Ilani Zichapishwe

Notisi zote lazima zichapishwe kwa uwazi katika sehemu zinazofikiwa kwa urahisi na zenye mwangaza wa kutosha ambazo kawaida hutembelewa na wafanyikazi na waombaji wa kazi na waombaji wa makazi.

SURA YA IV - KANUNI ZINAZOONGOZA MALALAMIKO MBELE YA KAMATI YA MAHUSIANO YA JAMII YANAYODAI UTOVU WA NIDHAMU WA POLISI

KANUNI YA 1 - KAMATI NA MAMLAKA YAKE

Kamati ya Mahusiano ya Jamii ya Tume inaidhinishwa kuchunguza na kushughulikia matatizo yanayoweza kutokea yanayohusiana na jamii ya polisi ambayo yanaweza kuwa na athari mbaya kwa mahusiano baina ya vikundi. Kamati imeidhinishwa kupokea malalamiko yanayodai utovu wa nidhamu wa polisi unaodaiwa kuathiri uhusiano baina ya vikundi.

KANUNI YA 2 - MALALAMIKO NA UTARATIBU

- (a) Ambapo malalamiko ya madai ya utovu wa nidhamu ya polisi yanawasilishwa kwa Tume, taarifa kamili na kamili iliyoandikwa na kutiwa saina na mlalamishi itatolewa na Mwakilishi wa Tume.
- (b) Mwakilishi wa Tume ataeleza kwa mlalamishi kwamba Tume haina uwezo wa kutekeleza hatua za kinidhamu au adhabu dhidi ya maafisa wa polisi binafsi au idara ya polisi; hata hivyo, Tume itafanya kazi kama mchunguzi wa ukweli, itajaribu kushawishi mamlaka zinazofaa ili kurekebisha utovu wa nidhamu iwapo utovu wa nidhamu utapatikana, na itawaelekeza walalamikaji kwenye vyanzo kwa ajili ya utatuzi wa kisheria inapolazimika.
- (c) Mwakilishi wa Tume atafanya uamuzi wa kwanza ikiwa ukweli unatosha kutoa idhini ya kuendelea na uchunguzi wa malalamiko. Uchunguzi ukithibitishwa, Mwakilishi wa Tume atachunguza malalamiko hayo na kupata maelezo muhimu za ukweli, ambayo yatawasilishwa pamoja na ripoti ya Mwakilishi wa Tume kwa Kamati ya Mahusiano ya Jamii.
- (d) Kulingana na uchunguzi na ripoti ya Mwakilishi wa Tume, Kamati ya Mahusiano ya Jamii itaamua kama hatua zaidi inafaa kuhusu malalamiko hayo. Hatua kama hiyo zaidi inaweza kujumuisha, lakini si lazima iwe na kikomo kwa
 - (i) kumhoji afisa polisi na mashahidi wengine wenye ufahamu kuhusu madai ya utovu wa nidhamu;
 - (ii) kuomba nyaraka husika kutoka kwa Ofisi ya Polisi, kutoka kwa afisa anayehusika, na kutoka kwa Wakili wa Jiji;
 - (iii) kuandika ushuhuda wa mashahidi, pamoja na afisa wa polisi aliyehusika wakati wa mahojiano.

Afisa polisi ambaye anahojiwa atashauriwa kwamba mahojiano si bodi ya majaribio au kesi ya mshindani. Ilani ya ombi la mahojiano itatolewa kwa mlalamishi, kwa afisa wa polisi, kwa mkuu wa kitengo kikuu cha utawala wa Ofisi ya Polisi, na kwa Wakili wa Jiji. Ilani hiyo itaambatanishwa na nakala ya malalamiko. Afisa polisi anaweza kuandamana kwenye mahojiano na mwakilishi wa Ofisi ya Polisi aliyeteuliwa, pamoja na wakili. Tume itajulishwa angalau siku tano kabla kuhusu wahusika wote ambao wataambatana na afisa.

Ilani ya mahojiano ya mashahidi ambapo ushuhuda utanukuliwa itatolewa kwa afisa wa polisi wanaohusika, kwa mkuu wa kitengo kikuu cha utawala wa Ofisi ya Polisi, na kwa Wakili wa Jiji. Afisa wa polisi anayehusika atakuwa na haki ya kuwahoji mashahidi ambao mahojiano yao yamenakiliwa.

KANUNI YA 3 - MATOKEO

- (a) Baada ya uchunguzi kukamilika, Kamati ya Mahusiano ya Jamii itakagua rekodi, na kufikia hitimisho la kama afisa huyo alihusika katika utovu wa nidhamu au la. Kamati itaripoti matokeo na hitimisho lake kwa Tume kamili kwa ajili ya hatua kuchukuliwa.
- (b) Tume inaweza kutoa ombi kwamba hatua za kinidhamu zianzishwe na/au hatua zingine zinazofaa zichukuliwe. Iwapo ushahidi haulingani ugunduzi wa utovu wa nidhamu, Tume itatoa amri iliyoandikwa kwa ajili hiyo. Hatua ya Tume itawasilishwa kwa maandishi kwa wahusika wote wanaohusika.
- (c) Tume inaweza, kwa hiari yake, kuweka hadharani matokeo na mapendekezo yake katika kesi fulani.

Ilipitishwa:

Tarehe 7 Novemba 1994

Ilirekebishwa:

Tarehe 3 Aprili 1995, kutekelezwa mara moja

Tarehe 5 Juni 1995, kutekelezwa mara moja

Tarehe 9 Septemba 1996, kutekelezwa mara moja

Tarehe 6 Januari 1997, kutekelezwa mara moja

Tarehe 11 Julai 2016, kutekelezwa mara moja

Tarehe 3 Machi 2020, kutekelezwa 4 Aprili 2020